

Agnico-Eagle Finland Oy
Kittilän kaivos
Pokantie 541
99250 KIISTALA

Viite: YVA-ohjelma 20.12.2010

KITILÄN KAIVOKSEN LAAJENNUS, KITILÄ, YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMA

Hanke	Kittilän kaivoksen laajennus, Kittilä	
Hankkeesta vastaava	Agnico-Eagle Finland Oy Kittilän kaivos Pokantie 541 99250 KIISTALA	
	Yhteyshenkilö:	Anita Alajoutsijärvi
	Puhelin:	040 5111 508
	Sähköposti:	etunimi.sukunimi@agnico-eagle.com
Yva-konsultti	Pöyry Finland Oy PL 20 90590 OULU	
	Yhteyshenkilö:	Kalle Reinikainen
	Puhelin:	010 3328 372
	Sähköposti:	etunimi.sukunimi@poyry.com
Yhteysviranomainen	Lapin elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus Ympäristö ja luonnonvarat PL 8060 (Hallituskatu 5 C) 96101 Rovaniemi	
	Yhteyshenkilö:	Eira Luokkanen
	Puhelin:	0400 843 120
	Sähköpostiosoite:	etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994 + muutokset) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. YVA-asetuksen (713/2006 + muutokset) 6 § hankeluettelon 2a kohdan mukaan YVA-menettelyä on sovellettava mm. metallimalmien

tai muiden malmien louhintaan ja rikastamiseen, kun irrotettavan aineksen kokonaismäärä on vähintään 550 000 tonnia vuodessa, ja kohdan 12 mukaan 1-11 kohdassa tarkoitettuja vastaavat hankkeiden muutokset.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma (YVA-ohjelma) on hankkeesta vastaavan suunnitelma siitä, miten arviointi tullaan suorittamaan. Yhteysviranomaisen lausunnossa arviointiohjelmasta pyritään mm. ohjaamaan käynnistynyttä YVA-menettelyä sekä tarkastellaan arviointiohjelman asianmukaisuutta ja riittävyttä sekä otetaan kantaa menettelyjen yhteensovittamiseen. Hankkeesta vastaava tekee arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella tarvittavat selvitykset ja arvioinnit hankkeen vaikutuksista ja laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA-selostus, arviointiselostus). Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa myös arviointiselostuksesta ja sen riittävydestä. YVA-menettely päättyy lausuntoon.

Viranomaisilla, asianosaisilla ja asiasta kiinnostuneilla on mahdollisuus antaa lausuntonsa ja esittää mielipiteensä sekä YVA-ohjelmasta että YVA-selostuksesta.

Hankkeen toteuttamista varten tarvittaviin lupahakemuksiin liitetään ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

Hanke ja esitetyt vaihtoehdot

Hankealue sijoittuu Kittilän kaivokselle noin 35 km Kittilän keskustasta koilliseen, Kiistala-Pokka-tien (tie 252) varteen Rouravaaran kylän länsipuolelle ja Seurujoen itäpuolelle. Kittilän kaivoksen rakentaminen on aloitettu vuonna 2006 ja kullan tuotanto on alkanut vuonna 2009.

Kaivoksen nykyinen mineraalivarantoalue kattaa alueen, joka on noin 4,5 km pitkä ja ulottuu jopa 1100 m syvyyteen. Nykyiset tunnetut malmivarat ovat noin 25 milj. tonnia ja kaivoksen arvioitu toiminta-aika nykyisellä tuotantotasolla noin 20 vuotta.

Hanke käsittää kaivoksen tuotannon laajentamisen siten, että nykyinen malminkäsittelykapasiteetti 3000 t vuorokaudessa eli 1,1 Mt vuodessa enimmillään kaksinkertaistuisi tasolle 6000 t vuorokaudessa eli 2 Mt vuodessa. Hanke toteutettaisiin nykyisellä kaivospiirillä. Suunnitelmat eivät vaikuttaisi avolouhintaan, joka on päättymässä vuonna 2014, jonka jälkeen malmin louhinta tapahtuisi kokonaan maanalaisena pieniä eriä lukuun ottamatta. Tuotannon nosto maanalaisesta kaivoksesta vaatii louhintakapasiteetin lisäystä ja mahdollisesti nostomenetelmän muutosta. Laajentaminen edellyttää myös muutoksia tuotantoprosessissa, kuten ainakin murskaus- jauhatus- ja vaahdotusprosessien kapasiteetin lisäämistä. Muutostarpeet tarkentuvat hankesuunnittelun edetessä. Tuotannon nosto ei aiheuta muutostarpeita jo luvitettuihin sivukiven ja rikastushiekan varastoalueisiin. Suunniteltu maanalaisen kaivoksen ns. pastatäyttö vähentää läjitysalueille varastoitavaa rikastushiekan määrää. Pastatäyttö toteutetaan myös toiminnan jatkuessa nykyisen tasoisena.

Arviointimenettelyssä tarkastellaan kolmea vaihtoehtoa, jotka poikkeavat toisistaan louhintamäärien ja tuotannon laajuuden osalta.

Puhdasta nollavaihtoehtoa ei ole, sillä toiminta jatkuu joka tapauksessa nykyisten lupien mukaisesti. Vaihtoehdot ovat:

VE 0+:

- Toiminta jatkuu nykyisellä tasolla 5000 kg Au/a, malminkäsittely 1,1 Mt/a
- Avolouhos ja maanalainen kaivos
- Pastatäyttö

VE 1:

- Tuotanto nousee tasolle 7500 kg Au/a, malminkäsittely 1,64 Mt/a
- Malmin ramppi- tai kuilunosto
- Avolouhos ja maanalainen kaivos
- Pastatäyttö

VE 2:

- Tuotanto nousee tasolle 10000 kg Au/a, malminkäsittely 2,2 Mt/a
- Malmin kuilunosto
- Avolouhos ja maanalainen kaivos
- Pastatäyttö

ARVIOINTISELOSTUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Hankkeesta vastaava on toimittanut arviointiohjelman Lapin elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukselle 22.12.2010. Arviointiohjelma ja sitä koskeva kuulutus on asetettu nähtäville Kittilän kuntaan ja Lapin ELY- keskukseseen 3.1.2011 lähtien koko arviointimenettelyn ajaksi. Ohjelmaa koskeva kuulutus on julkaistu Lapin Kansassa 3.1.2011 ja Kittilä Lehdessä 5.1.2011. Virallinen nähtävilläoloaika oli 3.1. - 4.2.2011, jona aikana lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa ELY-keskukseseen.

Arviointiohjelmaan on voinut tutustua myös Kittilän kunnankirjastossa, sekä internetissä www.ely-keskus.fi/lappi > Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > Vireillä olevat hankkeet > Luonnonvarojen otto ja käsittely > Agnico-Eagle Finland, Kittilän kaivoksen laajennus, Kittilä.

Lapin ELY-keskus on pyytänyt lausuntoa arviointiohjelmasta seuraavilta tahoilta: Kittilän kunta, Geologian tutkimuskeskus, Hanhimaan kylätoimikunta, Kuivasalmen ja Nilivaaran Kyläyhdistys ry., Kittilän kylien neuvosto, Kiistan kyläyhdistys ry., Lapin aluehallintovirasto, Lapin liitto, Lapin luonnonsuojelupiiri ry, Ounasjoen kalastusalue, Paliskuntain yhdistys, Vittakummun kyläyhdistys ry., Työ- ja elinkeinoministeriö, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Ympäristö ja luonnonvarat, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Lapin maakuntamuseo, Museovirasto, Kiistan osakaskunta, Sodankylän kalastusalue, Lapin pelastuslaitos, Turvatekniikan keskus, Metsähallitus Lapin luontopalvelut, Laatumaa ja Länsi-Lappi, Kittilän riistanhoitoyhdistys ry, Kuivasalmen paliskunta. Lausunto on pyydetty myös kalatalousviranomaiselta (Lapin ELY-keskus).

Hankkeesta on järjestetty yleisötilaisuus 13.1.2011 Kiistan toimintakeskuksessa. Yleisötilaisuudesta ilmoitettiin kuulutuksessa.

LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Lausuntoja on annettu 13 kpl ja mielipiteitä 3 kpl. Yleisötilaisuuteen osallistui 43 henkilöä. Tässä esitetään lausunnot ja mielipiteet tai niiden tiivistelmät.

Yleisötilaisuudessa esille tuotuja asioita (K. Reinikaisen muistion pohjalta):

- Pastatäyttö ja sen vesistövaikutukset
- Malmia laajalla alueella, mihin kaivos laajenee
- Halutaan Lintulasta osallistuja mukaan ohjausryhmään ja pienryhmätoimintaan, lomakekyselyalueen laajennus
- Kuinka syvälle voidaan mennä, voivatko räjäytykset vaikuttaa pohjavesien virtaamiin
- Miten syanidin määrä muuttuu hankkeen myötä
- Liukeneeko sivukivistä mitään
- Syanidi, arseeni, antimoni. Miksi pitoisuuksia mitataan Seurujoen suulla, ei siellä missä lasketaan? Mitä muutoksia syntyy
- Onko pohjaveden virtauma kaivosalueella Seurujoen suuntaan
- Onko selvitetty mahdollisuutta vedenkuljetukselle suoalueiden läpi
- Pokantien varren kaivovesi huonontunut, ei ole käyty mittaamassa, vaikka on pyydetty
- Räjähdyksen voima, ikkunat helisee, milloin räjäytyksiä tehdään? Maanalaisessa kaivoksessa on tehty klo 4.50 ja se herättää
- Onko vesi muuttunut näytekaivoissa, joissa on otettu näytteitä
- Tärinämittarissa on aikaisemmassa mittauksessa ollut piuhat poikki

Lausunnot

Kittilän kunta, kunnanhallitus

Kaikki vaikutukset Seurujokeen tulee selvittää arviointiselostuksessa. Etenkin on selvitettävä kaivoksen toiminnasta aiheutuva typpikuormitus ja sen merkitys Seurujoelle.

On selvitettävä mikä on Seurujoen sietokyky ja ne määrät, joilla Seurujokea ei kuormiteta yli joen sietokyvyn.

Lisäksi on selvitettävä lisävedenoton vaikutus Seurujokeen sekä jokeen johdettavan kaivosveden määrä ja sen vaikutus.

Lähtökohtana on, että käytetään BAT:n mukaisia menetelmiä.

Pintavalutuskenttiä ei voi pitää kaivoksen jäteveden keskeisinä puhdistusmenetelminä. Pintavalutuskentille johdettavien vesien tulee täyttää BAT-vaatimukset.

Lisäksi tulee esittää muita vaihtoehtoja jätevesien puhdistukseen.

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualue

Ohjelmassa on esitetty hankkeen teknisten ja kaivoksen nykytilakuvauksen lisäksi suunnitelma YVA-selvityksen arviointimenettelystä. Suunnitelmassa esitetään lähinnä vain millä menetelmillä arvioidaan erityyppisten päästöjen ympäristövaikutuksia kolmessa vaihtoehtoisessa laajennustoteutuksessa. Sen sijaan suunnitelmasta puuttuu, miten arvioidaan itse päästöjen (ilma- ja vesipäästöjen, melu, tärinä) määrän ja laadun kehittymistä ja muutosta

vaihtoehtoisin esimerkiksi verrattuna nykytilaan. Kaivostoiminnan parhaan ympäristökäytännön mukaisesti YVA-arvioinnissa tulisi tarkastella myös päästöjen vähentämistoimenpiteitä ja/tai päästöjen puhdistustekniikan tehostamisen vaikutuksia päästöjen määrään ja laatuun sekä arvioida näiden toimenpiteiden pohjalta päästöjen ympäristövaikutuksia laajennusvaihtoehtoissa.

Laajennusvaihtoehtoissa VE1 ja VE2 ehdotuksena on läjittää NP-rikastushiekkaa pastatäyttönä maanalaisen kaivoksen onkaloiden tukemiseen. Suunnitelmassa ei esitetä arviointimenettelyä pastatäytön vaikutuksista kaivostilan ilman laatuun ja työturvallisuuteen (rikin ja/tai esimerkiksi arseenin sublimoituminen kaivosilmaan pastan stabiloituessa) sekä kuivanapitoveden laatuun ja sen myötä veden puhdistuksen toimivuuteen.

Kiistalan kyläyhdistys ry.

Olemme tyytyväisiä kaivosyhtiön suunnitelmiin laajentaa kullan tuotantoa. Vesitalous huolettaa meitä. Seurujoesta aiotaan ottaa enemmän vettä kuin aiemmin. Varmaan jokeen palaava vesimäärä myös kasvaa, ja sen mukana tulee lisää saasteita Seurujokeen. Näyttää siltä, että nykyiselläkin juoksutuksella saastemäärät ovat kasvaneet kaivoksen käynnistymisen jälkeen. Meille luvattiin ensimmäisessä yvassa kaivoksen pyörivän melkein omavaraisesti veden suhteen.

Pintavalutuskentät eivät kerkiä aina suodattamaan kaikkea, koska ylityksiä on mitattu useissa aineissa (sulfaatti, mangaani, antimoni). Syanidipitoisuuden vesistössä on todettu kohonneen kaivoksen käynnistymisen jälkeen.

Saniteettivedet on myös varteenotettava, onhan käyttäjäkunta yli 600 henkeä.

Puhdasvesiallas vaikuttaisi veden saantiin silloin kun joessa on vesi vähänä. Kaivoissa on todettu veden muuttuneen maultaan ja hajultaan huonoksi. Saasteiden vaikutus tulee haittaamaan kalastusta, kun ei tiedä, mitä seuraa jos syö kalan. Viime kesänä jo verkot likaantuivat tunnissa parissa, niitä piti käydä huiskuttamassa, niistä irtosi jotain jauhoa/pölyä. Sähkökalastus toimii pieniin kaloihin, mutta isosta hauesta saataisiin tärkeää tietoa saasteista.

Arviointiohjelmaan tulee lisätä vaatimus yksityiskohtaisen teknistaloudellisen selvityksen ja toteuttamisaikataulun tekeminen kaivoksen prosessi- ja kuivatusvesien tehokkaamman käsittelyn järjestämiseksi, niin kuin Aluehallintoviraston selvityselvoitteessa 2.7.2010/7b on määrätty.

Lähiasutuksen päälle sataa ilmasta pölyä, (raskasmetalleja) autot ovat pölyn peitossa, pyykkiä ei voi ulkona kuivattaa, jatkuva rikin haju ja maku on epämiellyttävä, (kaivosliikenne, savupiippu) myös 25asteen pakkasessa tapahtuva vesisade on haitallista.

Aamuyöllä tapahtuvat räjäytykset ja autojen peruutuspillit kuuluvat ympäristöön lähiasukkaita häiritsevästi. Ajoittain melu helisyttää ikkunoita, yölliset räjäytykset saavat esim. koirat vauhoiksi. Tärinää on mitattu rikkinäisillä mittareilla. Toivotaan jatkuvaa tärinää ja melumittausta, tulos reaaliaikaisena.

Liikenne on kasvanut hurjasti, ja kasvaa edelleen kaivostoiminnan laajetessa. Liikennemäärät tulee ennakoida ja tehdä selvitykset mahdollisista ongelmista tiestössä ja sen käytössä.

Porotalous on meillä vahva elinkeino, jonka ääntä tulee kuunnella.

Pastatäyttö on varmaan hyvä ratkaisu. Meillä ei ole siitä mitään tietoa, sehän tukee kaivoksen rakenteita, kun rikastushiekka sementoituu vaarattomaksi kaivosjätteeksi.

Sivukivikasasta tulee laaja ja korkea. Sen saastepäästöt pitää minimoida ja maisemointiin kiinnittää erityistä huolellisuutta.

Sammal humus ja metsämarja tutkimuksilla saadaan tietoa ilman kautta kulkeutuvien raskasmetallien kertymistä orgaaniseen ainekseen.

Kiistala on osoitettu maakuntakaavassa keskuskylänä (at455), jolla pyritään säilyttämään tai jolle suunnitellaan maaseudun peruspalveluja ja joita voidaan pitää sopivina rakennusalueina. Kaavamääritys: Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja asutusta ja kulttuuriympäristöä. Lintulan kylä on ma5929 – merkinnällä osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue/kohde, jolla kaavamääräyksen mukaan on alueen suunnittelussa turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen.

Lapin aluehallintovirasto, Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat – vastuualue

Hankkeen sosiaalisten vaikutusten arviointi on ohjelmassa esitetty kattavasti ja arviointialue on alustavan rajauksen mukaan koko Kittilän kunta. Hankkeen mahdollisia vaikutuksia ihmisten terveyteen kaivoksen lähivaikutusalueella on käsitelty kuitenkin niukasti. Lapin aluehallintovirasto katsoo, että terveysvaikutusten arviointi tulisi esittää selkeästi eroteltuna omana osionaan, kun arvioidaan hankkeen vaikutuksia ihmisten elinoloihin.

Lapin liitto

Lapin maakuntasuunnitelmassa 2030 kaivostoiminta on yksi Lapin kärkitoimialoista ja kaivosklusterin maakunnallista kehittymistä tuetaan. Kaivosalue on Tunturi-Lapin maakuntakaavassa osoitettu kaivosalueeksi (EK1906). Maakuntakaavaa on esitelty raportissa. Ympäristöministeriö on vahvistamispäätöksessä määrännyt maanäyttö- ja rakennuslain 201 §:n perusteella maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Maakuntakaavasta on valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Lapin liitto on kuuluttanut kaavan tulemaan voimaan 9.8.2010.

Raportin maakuntakaavaa koskeva kohta tulisi korjata seuraavilta osin.

- Kaivosaluetta koskevasta määräyksestä tulee poistaa teksti ' kaivostoiminta tulee suunnitella niin, että se ei Tornion-Muonionjoen vesistöalueen Natura 2000 – verkostoon kuuluvalla alueella aiheuta merkittäviä päästöjä tai hydrologisia vaikutuksia tai muutenkaan merkittävästi heikennä alueen niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi se on sisällytetty Natura 2000 – verkostoon'. Ko. määräys ei koske Kittilän kaivoksen aluetta.

- Lintulasta osoitettu uusi tieyhteys on osoitettu uutena yhdystienä, ei yhteystarpeena.

Arviointiohjelmassa on otettu huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, mutta asian erittely kahteen osaan (alkuperäisiin ja 1.3.2009 tarkistettuihin) ei ole tarpeellinen. Vaikutuksia tulisi arvioida myös suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.

Sosiaalisissa vaikutuksissa tulisi arvioida kaivoksen mahdollisen toiminta-ajan lyhentymisen yhteiskunnalliset vaikutukset.

Lapin liitto pitää laadittua ohjelmaa hyvänä pohjana vaikutusten arvioinnille.

Lapin luonnossuojelupiiri ry

Kittilän Suurikuusikon kaivoksen laajennuksen YVA-ohjelma on huolellisesti tehty ja siitä saa hyvän kuvan kaivoksen toiminnasta ja nykyisistä vaikutuksista luontoon, mutta siinä on myös puutteensa.

YVA-ohjelmassa on hyvin lueteltu kaivostoimintaa ohjaava lainsäädäntö, mutta samassa pääluvussa olisi voitu kertoa kaivoshankkeen suhteesta muihin maankäyttöä ohjaaviin ohjelmiin kuten lintu- ja luontodirektiivien peruseräpäätteistä, kansainvälisistä sopimuksista kuten sopimusta kosteikkoluonnon vaalimisesta (Ramsarin sopimus 1971 ja Rion sopimus 1992), ja vesipuitelidirektiivin vaatimuksista vuoteen 2015 mennessä

YVA-ohjelman puutteita:

- vaikka selvityksen lopussa on auttava kooste käytetystä erikoissanastosta sekä lyhenteistä, on tekstissä silti melkoisen paljon teknistä sanastoa, jota ei ole avattu tarkemmalla selityksellä.

- tekstissä mainitaan alueen pohjavesitasapainon muutoksesta, mutta ei selvitetä tarkemmin, kuinka laaja vaikutusalue on, eikä miten se on vaikuttanut alueen lajistoon tai luontotyypeihin.

- nykytilan kuvauksessa ei ole arvioitu riittävän laajasti Seurujoen epäorgaanisen typpipitoisuuden nousua 2010 ja sen syitä ja seurauksia esim. Lintulan kylän viihtyvyyteen, verkkojen limoittumiseen, joen yleiseen virkistyskäyttöön sekä levänmuodostukseen ja sen arvioituihin seurauksiin.

- maamme kansallisen uhanalaisluokituksessa on käytetty vuoden 2001. Se tulee päivittää tuoreeseen 2010 listaukseen (Rassi ym.).

- lintulaskenta olisi pitänyt suorittaa uudelleen, sillä Jokimäki 1999 on jo osin vanhentunutta tietoa. Samalla olisi saatu vertailupohjaa nykytilanteeseen.

- rikastushiekka-altaan viereisten ja alaisten pohjavesien osin hälyttävät muutokset on syytä selvittää tarkemmin.

- YVa-selvityksessä ei myöskään ole huomioitu mahdollisia haittoja paikallisen väestön metsästyksen, marjastuksen ja sienestyksen.

- luontoselvitys tulee ulottaa myös sammakkoeläimiin sekä mahdollisiin lepakoihin.

- Aikataulu on liian kireä. Selostus tehtäisiin lumiaikana, mikä ei mahdollista uusia maastotöitä (esimerkiksi luontovaikutukset), mikä on YVAN laadinnassa merkittävä virhe.

Louhittavat malmit:

YVA-selvityksessä tulisi lisäksi olla tarkka arvio siitä, mitä muita malmivarantoja kaivosalueella on, ja mitä niistä voidaan arvioida hyödynnettävän tulevaisuudessa. Tämä pätee erityisesti mahdollisiin radioaktiivisiin malmeihin ja mineraaleihin, vaikka niitä ei aiottaisi hyödyntää, sillä ne päätyisivät joka tapauksessa sivukiviläjiin.

Räjähdysainetyypen vaikutukset:

Selvityksessä tulee olla riittävän tarkka kuvaus epäorgaanisen räjähdysainetyypen käyttäytymisestä sivukiviläjissä. Koska selvityksessä käy ilmi, että typpi on lisääntynyt moninkertaisesti 2010 aikana kaivoksen alapuolisessa vesistössä Loukiseen asti, tulisi syy selvittää tarkasti ja kertoa prosessoinnin aikaiset toimenpiteet, joilla epäorgaanisen typen pääsy suodevesien mukana aiotaan estää. Samalla tulisi selvittää miten ja mihin vuodenaikaan typpi on päässyt karkaamaan Seurajokeen.

Räjähdysainetyypen vaikutuksia vähäteltiin Pahtavaaran kaivoksen yhteydessä – silti sen vaikutukset näkyivät hälyttävinä kilometrien päässä Sattasjoella saakka vaikuttaen negatiivisesti joen virkistyskäyttöön.

Samalla tulisi arvioida erikoiset säätilojen, rankkasateiden ja nopean lumensulamisen vaikutukset.

Eri vaihtoehtojen vaikutukset

Erilaisten vaihtoehtojen (nykyinen volyymi 0+, puolitoistakertainen volyymi 1, kaksinkertainen volyymi 2) vaikutukset tulee näkyä jo YVA-selvityksessä vakavasti otettavina arvioina alueen luontoon sekä kulttuuriympäristöön.

Vaihtoehdot eivät ole riittävän erottelevia. Isoin ero on tuotantomäärässä mutta ei tekniikassa. Vaihtoehtoihin tulee lisätä syanidin korvaaminen ekologisesti paremmalla liotusmenetelmällä.

Myös vaikutukset luonnonvarojen ja energian käyttöön tulee arvioida.

Todellisessa 0+ vaihtoehdossa tuotantoa vähennettäisiin ja toteutettaisiin nykytoiminnan parannusvaihtoehtoja ympäristön kannalta, erityisesti pohdittaisiin vaihtoehtoja syanidin käytölle malmin rikastamisessa.

0 olisi nykytason ja tekniikan jatkuminen entisellään.

Lapin Luonnonsuojelupiiri katsookin jo tässä vaiheessa, että paras vaihtoehto on kaivoksen jatkaminen korkeintaan nykyvolyymilla. Kaivostoiminnan laajentaminen tuo selkeästi arvaamattomia riskejä. Myös kaivoksen nykyisen volyymin havaittuja vaikutuksia alapuolisen vesistön typpi-, sulfaatti- ja antimonipitoisuuksien nousuun tulee pyrkiä

minimoimaan kaikin tarvittavin metodein sekä pohtimaan vaihtoehtoisia menetelmiä syanidin käytölle

Metsähallitus, Luontopalvelut Lappi ja Metsätalous Länsi-Lappi

Kokonaisuudessa YVA-ohjelmassa on toiminnan laajennuksen ympäristövaikutuksia käsitelty varsin kattavasti. Metsähallitus esittää joitain tarkennuksia.

Lausunnossa kiinnitetään huomiota kaivostoiminnan pintavalutuskenttien sijoittumisen kaivospiiriin ja sen ulkopuolelle ja eri vesien johtamisreitteihin. Esille tuodaan lupapäätöksiä ja niiden sisältöä. Korkeimman hallinto-oikeuden ja Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöksissä on edellytetty selvitystä pintavalutuskenttiin kohdistuvista tulvariskeistä. YVA-ohjelmassa ei ole esitetty edellä mainittua tulvariskiselvitystä. Metsähallitus edellyttää, että YVA-ohjelmaan lisätään tämän selvityksen laadinta ja sen vaikutus toimintaan. Riskialueiden määrittelemiseksi tulee selvitykseen sisältyä kartat, joista ilmenee pintavalutuskenttiin kohdistuvat tulva-alueet.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 2.7.2010 myöntämässä lupapäätöksessä numero 61/10/1 todetaan, että kaivostoiminnan alkuvaiheessa nykyisen kaltainen vesienkäsittelymenetelmä, joka koostuu rikastushiekka-altaista ja pintavalutuskentistä, on katsottava käyttökelpoiseksi tekniikaksi. Tuotannon laajentuessa Metsähallitus edellyttää, että YVA-ohjelmaa laajennetaan vesien-käsittelyn osalta suunnitelmalla, jossa vertaillaan eri vesienkäsittelymenetelmiä lupapäätöksessä numero 61/10/1 annetun ohjeistuksen mukaisesti.

Lausunnossa siteerataan päätöstä pintavalutuskenttien ja rikastushiekka-altaiden vesienkäsittelyjärjestelmien luonteen osalta ja katsotaan, että lupapäätöksestä ilmenevin perustein Metsähallituksen maalla olevilla pintavalutuskentillä on tärkeä merkitys kaivoksen vesienkäsittelyjärjestelmässä. Käsiteltävänä olevassa YVA-ohjelmassa pintavalutuskenttiä on tarkasteltu varsin niukasti. Metsähallitus esittää, että YVA-ohjelmaa laajennetaan siten, että ohjelmassa selvitetään nykyisten pintavalutuskenttien suodatuskyky kaikkina vuodenaikoina, kentille kertyvät kiintoaine- ja metallimäärät (mm. arseeni, syanidi, antimoni ja nikkeli). Selvityksessä tulee määrittää nykyiset kertyneet pitoisuudet sekä laatia arvio tulevaisuudessa kertyvistä pitoisuuksista esitettyjen tuotannon laajennusvaihtoehtojen mukaisesti. Kaivospiirin ulkopuolella oleville pintavalutuskentille tulee myös ympäristöluvassa määritellä kattava tarkkailuohjelma. Tällä hetkellä tarkkailu on perustunut alueista tehtyjen käyttöoikeussopimusten yleismaininnan pohjalta. Kaivostoiminnan päättyessä pintavalutuskentät tulee puhdistaa siten, että alueet saatetaan yleisen turvallisuuden ja hyvän ympäristönsuojelun vaatimaan kuntoon.

Kalastovaikutukset

Kaivoksen jätevedet lasketaan Seurujokeen, jossa on luonnontilaiset harjus- ja taimenkannat. Kalastoa täydennetään velvoiteistutuksin, mutta tavoitteena tulee olla luonnonkantojen säilyminen. Kaivostoiminnan laajentuessa myös alapuoliselle vesialueelle päätyvä kiintoaine todennäköisesti lisääntyy. Metsähallitus edellyttää, että YVA-ohjelmaan lisätään seurantavelvoite kaivostoiminnan aiheuttaman

kiintoaineen kertymisestä taimenen ja harjuksen kutusoraikoille, esimerkiksi keinopohjien, sedimenttinäytteiden ottamisen tms. avulla. Sähkökalastusseurantaa on tehtävä määräajoin, jotta saadaan tietoa siitä, tapahtuuko luontaista lisääntymistä vai ovatko saaliiksi saadut kalat istukkaita.

Kotitarvekalastuksen ja Seurujoen virkistyskalastuskäytön kannalta on tärkeää, että kalat ovat varmasti syötäväksi kelpaavia. Metsähallitus ehdottaa, että YVA-ohjelmaan otetaan kaloille tehtäviä raskasmetalliseurantoja. Antimonin ja arseenin käyttäytymisestä pohjoisen ekosysteemeissä on ilmeisen vähän tietoa ja seurannoista voi olla hyötyä vastaaville hankkeille.

Vakuus jätehuollon varmistamiseksi

Kittilän kaivokselle 1.11.2002 myönnettyssä ympäristö- ja vesitalousluvassa numero 69/02/1 on määritelty vakuudet sivukivien läjitysalueiden ja rikastushiekka-altaiden muotoilu- ja sulkemiskustannusten sekä jätealueiden jälkihoidon aikaisen tarkkailukustannusten kattamiseksi tilanteessa, jossa toiminnanharjoittaja ei itse pysty vastaamaan velvoitteistaan.

Edellä mainittua ympäristö- ja vesitalouslupaa päätettäessä oli oletamus, että kaivoksen kuivatus- ja prosessivesille riittäisi kaivospiirin alueella olevat pintavalutuskentät numerot 1 ja 3. Kaivoksen tuotannon alettua kävi ilmi, että kuivatusvesimäärät olivat huomattavasti alkuarviota suuremmat. Syntyneen tilanteen helpottamiseksi perustettiin kaivospiirin ulkopuolelle, valtaosaltaan Metsähallituksen hallinnassa olevalle maalle, pintavalutuskenttä numero 2. Pintavalutuskentälle johdetaan kaivoksen puhtaat valumavedet.

Lisäksi rikastushiekka-altaalle numero 1 (NP-allas) kertyi vettä arvioitua määrää enemmän, jolloin tuli tarve saada lisää pintavalutuskenttäaluetta kaivospiirin ulkopuolelta. Ongelman ratkaisemiseksi perustettiin kaivospiirin ulkopuolelle Metsähallituksen maalle pintavalutuskenttä numero 4. Pinta-alaltaan noin 44 hehtaarin suuruiselle kentälle johdetaan NP-altaan ylitevedet.

Olemassa olevat pintavalutuskentät ovat kaivoksen tämän hetkessä vesienkäsittelyjärjestelmässä välttämättömiä. Kuten käsiteltävänä olevassa YVA-ohjelmassa todetaan rikastushiekka-altaalta numero 1 (NP-altaalta) pintavalutuskentälle numero 4 johdettavassa ylitevedessä on syanidi-, arseeni-, antimoni-, nikkeli- ja kiintoainejäämiä. Kaivoksen kuivatusvedet, jotka johdetaan selkeytysaltaan kautta pintavalutuskentille 1 ja 3 sisältävät mm. arseenia, antimonia, alumiinia, nikkeliä ja typpiyhdisteitä. Sallitut enimmäispitoisuudet on määritelty ympäristöluvassa. YVA-ohjelmassa on esitetty kuivanapitovesien aiheuttama kuormitus vuositasolla. Lisäksi ohjelmassa todetaan, että prosessivesien aiheuttamaa kuormitusta ei voida vielä tarkalleen määritellä. YVA-ohjelmassa tulee selvittää jäämien osalta vuosikuormituksen lisäksi myös se, että paljonko pintavalutuskentille 1, 3 ja 4 muodostuu jäämiä kerrannaisvaikutuksena, huomioiden kaivoksen elinikä. Perusolettamuksena voitaneen pitää sitä, että tuotannon laajentuessa sekä vuosi- että kerrannaisjäämät tulevat lisääntymään, mikäli vesienkäsittelyjärjestelmä pidetään nykyisellään.

Metsähallitus edellyttää, että ainakin pintavalutuskentät numerot 1, 3 ja 4 rinnastetaan rikastushiekka-altaiden veroisiksi alueiksi, kun määritetään jätealueiden jälkihoidon varmistamiseksi määrättäviä vakuusmaksuja. Pintavalutuskenttien vakuusmaksun määrään voitaisiin soveltaa samaa laskentaperustetta, mitä on käytetty rikastushiekka-altaan numero 1 vakuusmaksua määriteltäessä.

Olemassa olevien vakuusmaksujen taso on määritelty Kittilän kaivokselle 1.11.2002 myönnettyssä ympäristö- ja vesitalousluvassa numero 69/02/1. Vakuusmaksun tason määrittelystä on kulunut aikaa yli 8 vuotta. Metsähallitus edellyttää, että YVA-ohjelmassa vakuusmaksu tarkistetaan vastaamaan nykyistä kustannustasoa. Lisäksi tarkistettu vakuusmaksu tulee määritellä indeksisidonnaiseksi. YVA-ohjelmassa ei ole vakuusmaksusta mitään mainintaa.

Kaivostoiminnan lopettaminen

Kaivostoiminta on luonteeltaan tilapäistä maankäyttöä. Kaivostoiminnan päätyttyä Metsähallituksen maalle jäävät mm. käytössä olleet pintavalutuskentät ja Suurkuusikon sivukiviläjitysalue sekä osa Rouravaaran avolouhoksen lähistöllä olevasta sivukiviläjitysalueesta. YVA-ohjelmassa mainitaan, että maanpäällisille sivukiviläjitysalueille on laadittu vuonna 2008 maisemointi-/sulkemissuunnitelma. Suunnitelma kattaa kaikki sen laatimisajankohdasta viiden vuoden kuluessa tehtävät sulkemistoimet. Metsähallitus esittää, että YVA-ohjelmaan liitetään tehty sulkemissuunnitelma ja siihen mahdollisesti tehtävät tuotannon laajentamisesta johtuvat muutokset. Edellä mainitun lisäksi sulkemissuunnitelmaan tulee sisällyttää aiotut toimenpiteet, koskien kaivospiirissä ja kaivospiirin ulkopuolella olevien pintavalutuskenttien saattamista yleisen turvallisuuden ja hyvän ympäristönsuojelun vaatimaan kuntoon.

Museovirasto

Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY 2009) jokivarsi- ja järvenranta-asutuksen kuuluvan Lintulan kohdealueen raja-alue on muuttunut RKY 1983 mukaisesti rajauksesta, joten YVA-ohjelmaa on syytä tarkentaa tältä osin.

YVA-ohjelman tausta-aineistoihin tulee lisätä valtakunnallisen inventoinnin Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Museovirasto (www.rky.fi) lisäksi Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi –inventointihanke 2004-2008, Lapin ympäristökeskus. Muilta osin Museovirastolla ei ole huomautettavaa rakennetun kulttuuriympäristön osalta.

Lapin maakuntamuseo on toimivaltainen viranomaisen arkeologisen kulttuuriympäristön osalta ja arvioi hankkeen vaikutuksia tältä osin.

Paliskuntain yhdistys ja Kuivasalmen paliskunta

Lausuntojen sisältö oli pääosiltaan samanlainen. Paliskuntain yhdistyksen lausunnossa oli alussa käsitelty poronhoidon merkitystä Kittilän kunnassa ja Kuivasalmen paliskunnassa, Kuivasalmen paliskunnan lausunnossa YVA:n keskeisiä tehtäviä. Molemmissa pidetään selvänä, että kaivospiirin alueen toiminta ja mahdollinen laajennus vaikuttavat merkittävästi paliskunnan poronhoitoon ja katsotaan, että YVA -selvitykset on tehtävä tarpeellisessa määrässä. YVA:n riittävyyden arvioinnissa tulee tarkastella hankkeen vaikutuksia ja

vaihtoehtoja huomioiden niiden merkittävyys niille, joita vaikutukset eniten koskevat. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteena on, että poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset tulee turvata.

Lisättäväksi ja täydennettäväksi esitetään seuraavaa:

1. Erityisesti poronhoitoon tarkoitettu alue

Kuivasalmen paliskunta sijaitsee *erityisesti poronhoitoon tarkoitettulla alueella*, jossa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa porotaloudelle. Maan luovuttaminen ja vuokraaminen tällä alueella saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamasta vahingosta (PHL 2 §). Maan käytössä on otettava poronhoito huomioon siten, ettei poronhoidolle saa aiheutua siitä huomattavaa haittaa.

2. Vapaa laidunnusoikeus

Vapaa laidunnusoikeus on edellytys kannattavalle poronhoidolle. Se on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi. Se on turvattu lain tasoisella säädöksellä (PHL 3 §). Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta, poikkeukset on lueteltu laissa.

3. Neuvotteluvelvollisuus

Paliskunnalle tulee taata poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu-oikeus. Suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa. Paliskunnan antamat

lausunnot ja kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävänä kaivostoimintaan liittyviä päätöksiä tehtäessä. Kuivasalmen paliskunnan tulee saada suurempi rooli kaivosmenettelyssä ja alueen käytön suunnittelussa.

Kun kaivostoiminta on laajentumassa Kuivasalmen paliskunnan alueella, syntyy siitä ennalta arvaamattomia ongelmia ja muutoksia poronhoitoon. Kaivoslaki omalta osaltaan turvaa kaivostoiminnan edellytyksiä ja poronhoitolaki poroelinkeinon edellytyksiä sekä oikeutusta.

4. Muut puutteet YVA-ohjelmassa

YVA-ohjelmassa on selviä puutteita. Paliskuntain yhdistys pitää tehtyä YVA-ohjelmaa riittämättömänä kuvaamaan niitä merkittäviä ja haitallisia ympäristövaikutuksia, joita kaivoksen laajentaminen todennäköisesti tulee aiheuttamaan ympäristölle ja poronhoidolle.

Poronhoitoa on kuvattu seikkaperäisesti vanhoiin tilastoluvuin YVA-ohjelmassa kohdassa 8.13, sivulla 83. Paliskuntain yhdistys esittää, että tilastot ja numerotiedot laitetaan ajantaksalle. Uusimmat tilastotiedot porotaloudesta saa Paliskuntain yhdistyksestä. Paliskuntain yhdistys esittää myös, että mahdollisuuksia kaivostoiminnan ja poronhoidon toimimiseen samalla alueella tulee selvittää.

Kaivostoiminnan poronhoidolle aiheuttamien vaikutuksien selvitys on riittämätön esitetystä laajuudesta. Paliskuntain yhdistys esittää

erillisselvityksenä tekemään porotalousselvityksen ja liittämään se YVA-ohjelmaan. Lausunnossa esitetään mahdollisia asiantuntijoita selvityksen tekijöiksi.

Laidunkierto

Tosiasia on, että Kuivasalmen paliskunnan laidunkierto on muuttunut Kittilän kaivoksen perustamisen jälkeen. Laidunkierron muuttuminen yksistään tuo mukanaan porojen laidunmaiden epätasaista kulumista ja laajojen laidunnusalueiden jäämisen pois käytöstä, koska porojen kulku estyy tai ko. vuodenaikaan liittyvän laitumelta toiselle siirtymiseen sopiva ”käytävä” puuttuu kaivostoimintaan liittyvien rakennelmien ja valuma-alueiden takia. Myös taloudellisesti laidunkierron muuttuminen tuo kuluja paliskunnalle.

Porot liikkuvat eri suuntaan, käyttävät eri alueita ja näin ollen poroja on paimennettava ja ajettava pois tietyiltä alueilta pois. Porot voivat myös alkaa kertyä lähialueen viljelyksille eli pelloille, jolloin ne ovat maanviljelijöiden haittana. Näin on jo tapahtunutkin. Tämä voi tarkoittaa paliskunnalle aitaamisvelvollisuutta ja aidan kunnossapitoa viljelysten ympärillä, joka tuo myös paliskunnalle lisäkustannuksia. Paliskunnan laidunkierron ja kaivoksen suhdetta on tutkittava.

Valuma-alueet

On alun perin sovittu (paliskunta / kaivosyhtiö), että Seurujoen ja kaivoksen välinen alue tulee olla kulkuvapaa poronhoidolle. Kaivoksen laajennuttua valumavesimäärät lisääntyvät, joten joen ja kaivoksen välinen kulkuvapaus vaikeutuu tai jopa estyy. Jänkä- ja suoalueilla on vaikea liikkua, koska ne ovat talvisaikaankin vesillä. Poro ei enää käytä valuma-alueita ja nämä alueet tulee laajentumaan tuotantomäärän lisääntyessä.

Liikenneporovahingot

Liikennevahinkoina voidaan korvata vähäinen määrä auton alle jääneitä poroja, mutta miten korvataan samalle poronhoitajalle tapahtuva kymmenien raavaiden porojen menetys, jotka johtuvat liikennevahingoista. Se tarkoittaa tuotannon tekijäresurssin menetystä ja sitä ei voida korvata lihan hinnan maksamisella. Se tuhoaa jo elinkeinoa, saati sitten kaivoksen laajentumisen myötä, jolloin myös liikennemäärät tuplaantuvat, koska tuotantomäärä kasvaa.

Liikenteen lisääntymistä ja sen vaikutuksia on arvioitava myös. Paliskuntain yhdistyksestä saa ajan tasalla olevaa tilastotietoa auton alle jääneistä poroista Kuivasalmen paliskunnasta. Tilastoja on monien vuosien takaa, joten niitä pystyy vertaamaan nykytilanteeseen ja samalla myös hahmottamaan laajentumisen vaikutusta.

Liikenteessä kuolleiden porojen määrää on hyvä seurata tilastollisesti, kuinka ne ovat lisääntyneet kaivoksen tulon myötä. Tähän ongelmaan on mietittävä myös ratkaisua jo YVA:ssa.

Vaikutukset porotalouteen

Näiden edellä mainittujen vaikutusten merkitystä poroelinkeinolle ei ole selvitetty riittävällä tavalla YVA-ohjelmassa. Ne tulee selvittää. YVA –

ohjelman luonnoksessa poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset tulee selvittää aktiivisesti pienimmän haitan periaatteen mukaisia mallien löytämiseksi ja vaikutusten minimoimiseksi tai poistamiseksi yhteistyössä paliskunnan kanssa. Valuma-alueen menetys ei sinänsä kuvaa porotaloudelle aiheutuvaa koko menetyksen määrää. Vaikutukset ulottuvat koko paliskunnan poronhoitoon.

Maankäyttö porolaitumena ja kannattavan poroelinkeinon edellytyksenä, tulee ottaa huomioon kaivostoiminnan ratkaisuja tehtäessä, etenkin erityisesti poronhoitoon tarkoitettulla alueella, jolla nyt toimitaan. Poroelinkeino on ollut alueella satoja vuosia ja tulee olemaan tulevaisuudessakin, toisin kun kaivostoiminta, joka hyödyntää malmivarantoa historiallisesti lyhyen ajan ja poistuu alueelta. Kaivostoiminnan loppumisen myötä alueelle muodostuu vesikuoppia, joten aluemenetyksestä tulee pysyvä. YVA-ohjelman luonnoksessa tulisi olla selvitystä kaivoksen toiminta-ajan kuin myös lopettamisen jälkeen tehtävien maan ennalleen saattamiseen tähtäävistä toimenpiteistä.

YVA-ohjelmassa tulisi olla relevantit ja riittävät tiedot kaivostoiminnasta ja sen vaikutuksista ympäristöön. YVA:ssa ei ole selvitetty riittävästi radioaktiivisten aineiden vaikutuksia ympäristölle ja poroelinkeinolle. YVA -selvitykset on nyt tehtävä tarpeellisessa määrin. YVA:n riittävyyden arvioinnissa tulee tarkastella hankkeen vaikutuksia ja vaihtoehtoja huomioiden niiden merkittävyys niille, joita vaikutukset eniten koskevat.

Sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa ei ole tarkasteltu poronhoitokulttuuria ja sen merkitystä eikä mahdollisen kaivostoiminnan siihen tuomia muutoksia.

Kaivostoiminnasta suoraan ja välillisesti aiheutuvat haitat sekä vahingot tulee korvata täysimääräisesti, myös tulevaisuudessa ilmenevät ennalta arvaamattomat haitat.

Kuivasalmen paliskunnalle tulee turvata tiedonsaanti ja paliskunta tulee osallistaa suunnitteluun ja yhteistyöhön kaivoshankkeesta vastaavien tahojen kanssa.

Tämän hetkinen YVA-ohjelma on riittämätön ja puutteellinen kuvaamaan niitä merkittäviä ja haitallisia ympäristövaikutuksia, joita Kittilän kaivoksen laajentaminen todennäköisesti tulee aiheuttamaan ympäristölle ja poronhoidolle.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Ympäristövaikutusten ohjelmaa voidaan pitää pääosin monipuolisena ja perusteellisena. Toiminnan aloittamiseen liittyvien YVA-selvitysten ansiosta ohjelman tueksi on paljon tuoretta aineistoa.

Kalataloudellisten vaikutusten arviointi on ollut riittävällä tasolla ennen kaivoksen laajennushanketta. Nykytilan kuvauksessa olisi kuitenkin hyödyllistä esittää kalojen istutusmäärät toiminnan aikana. Laaennuksen YVA-arvioinnissa olisi syytä toteuttaa lisäksi vuonna 2011 sähkökoekalastukset ja kalastustiedustelu yhtä aikaa pohjaeläinselvitysten kanssa, koska olemassa olevien selvitysten aikana kaivos oli juuri käynnistänyt toimintansa eivätkä mahdolliset

muutokset ole vielä ehtineet ilmetä. Lisäksi istutettujen taimenten merkintää olisi syytä tehdä vuosittain jotta laajentamisen mahdolliset vaikutukset luonnonlisääntymisen määrään saataisiin selvitettyä.

Poronhoito on alueen vanhimpia elinkeinoja ja siihen liittyy edelleen omaleimainen kulttuuri. Poronhoidon merkitys toimeentulon lähteenä korostuu erityisesti pienissä sivukylissä. Poronlihan jatkojalostus ja poronhoitoon liittyvät käsityöt ja matkapalvelut ovat lisääntyneet erityisesti matkailukeskusten läheisyydessä. Ohjelmassa poronhoito on kuvattu lyhyesti ja ylimalkaisesti eikä mahdollisia vaikutuksia siihen ole käsitelty. Vaikutusten arvioinnissa viitataan kuitenkin porotalouden pienryhmätyöhön, myös haastatteluja mainitaan vaikutusten kartoituskeinoksi. Menettelytavat ovat periaatteessa hyviä. Suunnitelmassa olisi tullut esittää ainakin pääpiirteissään ne asiat, joiden osalta vaikutuksia voidaan pienryhmässä arvioida. Myönteistä on että ohjausryhmässä on Kuivasalmen paliskunta. Pienryhmien kautta mm. metsästyksen, kalastuksen ja luonnonsuojelun sekä lähialueiden kyllien paikallinen asiantuntemus on käytettävissä.

Pienryhmätyössä ja arvioinnissa tulisi huomioida mm. vaikutukset laidunalueiden, laidunten ja ravinnon määrään, laatuun ja käytettävyyteen, porojen laiduntamiseen ja laidunkiertoon, porojen kokoamiseen ja kuljettamiseen. Tulee selvittää myös kuinka laajalle soiden tuhoutuminen tai kuivuminen ulottuu tai tulee ulottumaan ja vaikuttako se mm. kesälaidunten ja kesäravinnon määriin ja käytettävyyteen. Pölyn ja pintavesien mukana leviävät raskasmetallit voivat vaikuttaa ravintokasvien runsauteen ja laatuun. Epifyytti- ja maajäkälien mahdollinen väheneminen ja eri kasveihin kertyneet raskasmetallit sekä niiden vaikutukset porojen ravinnon määrään ja laatuun sekä kertyminen poronlihaan tulee huomioida arvioinnissa ja seurannassa paremmin.

Ohjelmassa arvioidaan ettei Natura-alueelle ole tarpeen laatia varsinaista luonnonsuojelulain mukaista Natura-arviointia.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

Muutos kohdistuu maanalaiseen toimintaan.

Malminkäsittelykapasiteetti enimmillään kaksinkertaistuu, louhinta lisääntyy ja kaivoksen kaikki prosessit kasvavat ja /tai nopeutuvat. Myös työntekijämäärä kasvaa. Louhintakalusto lisääntyy ja mahdollisesti malmin nostoon tarvitaan nostolaitos kuilua pitkin tapahtuvaan nostoon. Kaivoksen täytössä siirrytään pastatäyttöön.

Kaivostoiminnan aikana huomioidaan kaivoksen asteittainen lopettaminen ja siihen liittyvät turvallisuus- ja talousnäkökohdat.

Tukes on lupapäätöksillään hyväksynyt kaivoksen yleissuunnitelman, turvallisuusselvityksen ja kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin. Toimintaa palvelevat mm. alueella toimivat räjähd- ja ilmakaasutoimittajat. Nyt suunniteltu kaivoksen laajennus aiheuttaa mahdollisesti tarvetta muuttaa Tukesin antamia lupapäätöksiä ja/tai huomioida muutokset Tukesin määräaikaistarkastuksissa (vrt. taulukko 11, Kaivostoimintaa ohjaava lainsäädäntö ja kohta 6.2.3). Näillä valvontakeinoilla on mahdollista saavuttaa turvallinen kaivostoiminta ja vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittely ja varastointi siten, että

haitalliset vaikutukset ihmisiin, ympäristöön ja omaisuuteen jäävät mahdollisimman vähäiseksi

Työvoima- ja elinkeinoministeriö

Ministeriö toteaa ettei sillä ole lausuttavaa arviointiohjelman sisällöstä.

Agnico-Eagle on jättänyt 31.12.2009 Kittilän kaivoksen, KaivNro5965, alueenmuutoshakemuksen, jossa haetaan sekä käyttö- että apualueiden laajennusta.

Mielipiteet

Mielipide 1. 2 henkilöä (A, B)

Lausunnon esittäjät haluavat vastauksia ja huomioon otettavan seuraavia asioita:

Öiseen aikaan tapahtuvat räjähdykset (n. klo 4.45–5.10) herättävät, onko lupa-asia kunnossa.

Räjähdyksistä aiheutuneita vahinkoja: tärinä:

- miten vaikuttaa rakenteisiin ja rakennuksiin, jos tapahtuu vahinkoja, miten todetaan, korvataan, korvataan ja torjutaan

Melu: räjäytyksistä, happilaitoksesta, pastalaitoksesta, murskasta, ajoneuvoista ym.:

- suunnitelmassa oleva meluvalli tekemättä kaivospiirin rajalle, kenen valvonnassa

Päästöt: pöly, haju, kemikaalit kosteus

- onko tutkittu, miten vaikuttaa ihmisiin ja eläimiin
- miten vaikuttaa metsiin vesistöön ja maisemaan
- mittaukset ja seurannat: kuka tekee ja missä
- onko puolueeton ja sitoutumaton kaivokseen
- mittaustulokset, ovatko julkisia ja kaikkien saatavilla tarvittaessa
- mittaukset antavat virheellisen kuvan haitasta jos katsotaan vain keskiarvoja

Onnettomuuksien, vuotojen ym. vahinkojen sattuessa

- miten tapahtuu ilmoittaminen lähiasutuksiin
- minkälaisella viiveellä
- miten tiedottaminen tapahtuu

Mielipide 2. 3 henkilöä (C, D ja E)

Yleistä

Toteamme tyydytyksellä, että kaivosyhtiö harkitsee suurentaa malminkäsittelykapasiteettia vaihtoehtojen VE1 tai vaihtoehto VE2 mukaisesti siten kuin tunnetut malmivarat edellyttävät.

Kittilän kaivoksen pastatäyttösuunnitelma mahdollistaa ongelmallisen rikastushiekan käyttämisen kaivostäytteenä. Selostuksen mukaan pastatäytössä rikastushiekka sementoituu ympäristölle vaarattomaksi kaivostäytteeksi.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa tulee huomioida laajennuksen aiheuttaman ympäristökuormituksen lisääntymisen vaikutusten lisäksi

nykyisen toiminnan aiheuttamat haitalliset vaikutukset, etenkin Seurujoen veden laadussa.

Arviointiohjelmaan tulee lisätä vaatimus yksityiskohtaisen teknis-taloudellisen selvityksen ja toteuttamisaikataulun tekeminen kaivoksen prosessi- ja kuivatusvesien tehokkaamman käsittelyn järjestämiseksi, niin kuin Aluehallintoviraston selvitysvelvoitteessa 2.7.2010/7b on määrätty.

Prosessi- ja kuivatusvesien johtamista Seurujokeen, Lintulan kylän alapuolelle, jossa virtaamat pysyvät tasaisen suurina myös kesäaikana, tulee tutkia (aikaisemmin tehdyssä YVA-selvityksessä vaihtoehto VE2, liite 1).

Sivukivien läjitys

Sivukiveä on läjitetty 17 Mt (2009) muodostaen kylien ja korkean Rouravaaran väliin maastoa dominoivan jyrkkärinteisen louhoskasan. Sivukivimäärä tulee nousemaan 45 Mt,

Läjitys- ja täyttösuunnitelmassa tulee huomioida, että louhoskasa maisemoidaan siten, että se sulautuu mahdollisimman hyvin ympäristöön ja varmistetaan jyrkän louhosrinteen turvallisuus kaivostoiminnan loputtua.

Kaivoksen ja tehtaan veden käyttö ja vesitase

Selostuksessa todetaan, että ympäristönsuojelun kannalta tuotannon lisäyksen vaatimista muutoksista rikastusprosessissa merkittävin on raakaveden tarpeen kasvaminen tasolta 140 m³/h tasolle 200 m³(VE1) ja edelleen tasolle 250 m³/h (VE2).

Vesitaseeseen tulee liittää ajallinen selvitys veden otosta ja Seurujoen virtaamasta vedenotto paikalla, sekä selvitys mikä vesimäärä prosessiin voidaan ottaa järkyttämättä haitallisesti Seurujoen luontaista virtaamaa.

Tarvittaessa varauduttava riittävällä puhdasvesialtaalla, johon vettä voidaan juoksuttaa silloin kun Seurujoessa virtaama ylittää prosessin tarvitseman puhtaan veden tarpeen.

Jätevesien käsittely ja kuormitus

Vesitaseessa on arvioitu Seurujokeen laskettavat vedet.

Prosessi- ja kuivatusvesien määrä on arvioitu aiemmassa YVA-lupamenettelyssä toteutunutta pienemmiksi.

Pintavalutuskenttien suodatuskyvyn ylittyessä on tapahtunut ylivirtauksia lisäten humus ja kemikaalipitoisuuksia hyvinkin haitallisessa määrin (esim. mangaani 24 mikrogrammaa/litra, antimoni 8,5 mikrogrammaa/litra, sulfaatti 90 mikrogrammaa/litra jne.)

Myös patoturvallisuuden on todettu vaarantuneen ja prosessivesiä on jouduttu johtamaan uudelle kosteikolle.

Vesitaseeseen tulee liittää mitatut Seurujoen virtaamat kaivosvesien laskupaikalla ja selvitys laimennussuhdelaskelmin, voidaanko kaikkia

prosessi- ja kuivatusvesiä johtaa nykyisiin paikkoihin lupamääräysten mukaisesti.

Tulee selvittää vesien lasku Lintulan kylän alapuolelle. Samalla voitaisiin selvittää olisiko parempi vaihtoehto johtaa purkuputki Vuomajärveen. (Mielipiteen mukana liitteet em. vaihtoehtoja koskien). Vuomajärvi on aikoinaan kuivattu (vedenpintaa laskettu) kaivamalla laskuoja Vuomajärvestä Seurujokeen.

Vesitaseen mukaisten prosessi- ja kuivanapitovesien suuren määrän ja jo nyt tapahtuneiden ylivirtausten ja suoalueiden tuhoutumisen seurauksena tulisi varautua laajemman ja tasaisemman suoalueen varaamiseen uudeksi pintavalutuskentäksi. Liitteessä 2 esitetty Rouravuoma on tasainen ja laajaa, eikä siinä ole vastaavia painanteita ja viettoa purkautua ylivaluntana vesistöön kuten nyt on tapahtunut.

Nykyiset ylivirtaukset ja sortumisvaara jokitörmässä tulisi estää jokivarteen painanteiden kohdille tehtävillä niskaojilla ja pienpenkereillä.

Vaikutukset kalastoon ja kalastukseen

Huomioiden tarkkailutuloksissa Seurujoessa lisääntyneet haitalliset ainemäärät, tulee Seurujoen kalastoa tutkia riittävästi, jotta varmistetaan, että kalat eivät vaaranna ihmisten terveyttä. Veden laatu on ollut ajoittain talousvedeksi kelpaamatonta. Kaloista on vuosittain tutkittava metallit ja muut kaivokselta tulevat terveyttä vaarantavat aineet.

Kalastusta on haitannut lisääntynyt liman muodostuminen ja verkkoihin tarttuva jauhomainen aine. Verkot on puhdistettava kahden tunnin välein. Verkkoa voimakkaasti heiluttaen irtoaa verkosta veteen jauhomainen pilvi. Sama ilmiö toistuu laskupaikan alapuolella sauvoimen osuessa joenpohjahiekkaan. Likaantumista tapahtuu myöskin Loukisella olevissa verkotukseen soveltuvissa syvänteissä.

Liikenne

Liikennemäärät ovat kasvaneet voimakkaasti ja edelleen kasvavat kaivostoiminnan laajentuessa. Liikennemäärät tulee ennakoita ja tehdä riittävät selvitykset mahdollisista ongelmista tiestöstä vastaaville toimenpiteitä varten.

Ilmapäästöt

Ajoittain on todettu kaivoksen aiheuttavan hajultaan ja suussa maultaan tuntuvaa epämiellyttävää hajua ja makua. YVA-ohjelmassa tulee huomioida lisääntyvät ilmapäästöt ja toimenpiteet niiden poistamiseksi.

Melu ja värinä

Aamuyöllä tapahtuvat räjäytykset ja sivukivikasojen päältä kauas kuuluvat maansiirtokoneiden peruutuspiipitykset ovat kuuluneet ympäristön asukkaita häiritsevästi.

Mielipide 3. F

Laajennus ja sen jätelietteen ja pastalaitoksen sijoittaminen avolouhokseen uhkaa tulevaisuudessa laajasti uusia alueita Suurikuusikon ja Leppäjoen pohjavesi- ja valuma-alueella. Kaivoksen vaikutusta alueen erityislaatuiseen kasvillisuuteen ja eläimistöön Loukisen latvavesillä ei ole otettu riittävästi huomioon. Natura-alueen suojelun tarkoitus vaarantuu. Vaikutukset kohdistuvat lähitalouksiin eläinten ja ihmisten terveyteen alle kilometrin säteellä. Pitkän aikavälin vaikutus kaivoksen päättymisen jälkeenkin tulee ottaa suunnittelun tavoitteeksi.

Vireillä oleva hanke sijoittuu välittömästi keskeisesti yksityiskiinteistölle, jota ei ole otettu mitenkään huomioon. Tutkimus perustuu kaivosyhtiön toimeksiantoon, ja monet selvitykset ovat yhtiön itsensä tekemiä, selvityksen puolueettomuus ei ole riittävää.

Vaihtoehtoisia sijoituksia ei ole tutkittu eikä esitetty. Rikastushiekka-alue voitaisiin laajentaa alueen länsipuolelle tai jopa koko Seurujoen yli pohjoiseen. Täällä haitat olisivat ulompana asumattomalla alueella.

Pöly- ja räjähdettäviä ja siitä johtuvia hajuhaittoja on esiintynyt Lintulan kylän alueella ja Kiistalassa asti. Vaikutuksia ihmisen terveyteen ei ole arvioitu, eikä terveydentilan selvitystä tai seurantatutkimusta ole järjestetty.

Suunnitelmassa esitetyt kaivosalueen suojarajat 0,5, 1 ja 2 km ovat selvästi alimitoitettuja. Kanadan Ontariossa uraanikaivoksella kuumia hiukkasia on löydetty yli 100 km päässä kaivoksesta. Varmasti myös Suurikuusikon kaivospöly leviää myös aina Leville sakka. EU-Dir määräyksiä kaivostoiminnan jätteistä ei ole käsitelty eikä siihen liittyviä toimia viemäroinnista ja vesien puhdistamisesta esitetty.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO**Yleistä**

Tässä lausunnossa ei toisteta eri lausunnoissa ja mielipiteissä esille tuotuja näkökohtia ja huomioita. Esitetyt näkökohdat ovat pääosin hyvin perusteltuja ja monissa tulee esille huoli ja pelot kaivoksen toiminnan vaikutuksista. Yhteysviranomainen kehottaa hankkeesta vastaavaa perehtymään niihin hyvin ja vastaamaan esitettyihin asioihin, tai ottamaan ne muuten riittävällä tavalla huomioon hankesuunnittelussa ja arviointimenettelyssä sekä arviointiselostusta laadittaessa ja edelleen toiminnassa. Monia kysymyksiä käsitellään myös jo aloitetussa pienryhmätyössä.

Hankekuvaus

Hankkeen nimi, hankkeesta vastaava ja arviointimenettelystä vastaava konsultti on esitetty. Hankkeen tarkoitus on kuvattu. Hankkeen yleiskuvauksessa on käsitelty yleisesti valtaukset ja kaivosoikeudet, hyödynnettävät esiintymät ja niihin liittyviä tutkimuksia. Teknisessä kuvauksessa on tarkasteltu tuotantoon liittyvät toiminnot kaivosalueella parhaillaan valmisteilla oleva pastatäyttö mukaan luettuna. Kokonaisuus on esitetty havainnollisesti ja selkeästi ja ohjelmavaiheeseen riittävällä tavalla. Selostukseen hankekuvausta aiotaan täsmentää selostukseen, mikä on tarkoituksenmukaista myös tässä hankkeessa.

Ohjelmassa esitetyn perusteella uusia rikastushiekka-altaita ja sivukivialueita ei oletettavasti tarvita, mutta tilanne on jätetty hieman avoimeksi. Mikäli menettelyn aikana ilmenee että lisäalueita tarvitaan, on syytä neuvotella yhteysviranomaisen kanssa, miten nämä käsitellään riittävän kuulemisen turvaamiseksi. Samalla tulee arvioida, onko olemassa oleva aineisto riittävää niitä koskevien vaikutusten arvioimiseksi.

Vaihtoehtojen käsittely

Hankkeelle ei ole esitetty puhdasta 0-vaihtoehtoa, vaan 0+-vaihtoehto, jossa toiminta jatkuisi nykyisten lupien mukaan, ja tarkastelussa on mukana myös valmisteilla oleva maanalaisen kaivoksen täyttö rikastushiekasta tehdyllä pastalla. Yhteysviranomainen ei yhdy ohjelmassa esitettyyn ajatukseen, että louhoksen avaamatta jättäminen olisi tässä tapauksessa 0-vaihtoehto, koska kaivos on jo toiminnassa. 0-vaihtoehto ei sinänsä tarkoita staattista tilaa, jossa ympäristömuutoksia ei tapahtuisi lainkaan, vaan tilannetta pitäisi tarkastella olemassa olevan toiminnan vaikutusten osalta pidemmälle tulevaisuuteen. Ohjelman mukaan pastatäytön ympäristövaikutuksia tarkastellaan arviointiselostuksessa, mikä luonnollisesti edellyttää vaikutusten tarkastelua myös ilman sen käyttöönottoa. Pastatäytön vaikutuksia voisikin tarkastella 0-vaihtoehdon alavaihtoehtona (VE 0+ VE 0:n lisäksi). Tuotanto on kuitenkin käynnistynyt vasta hiljakkoin, ja hankkeesta vastaavan tarkoituksena on ottaa pastatäyttö joka tapauksessa käyttöön lähiaikoina, mikä sinänsä puoltaa sen käsittelyä osana päävaihtoehtoja. Selostuksessa esitettävä vaihtoehtoasettelu on hyvä pohtia myös tältä osin vielä arviointimenettelyn aikana. Vaihtoehtoja on mahdollista esittää myös haitallisten vaikutusten vähentämisen osalta, sillä niiden merkitys on tässä hankkeessa suuri myös nykyisten vaikutusten kohdalla.

Joka tapauksessa selostusta laadittaessa tulee huolehtia siitä, että vaihtoehdot samoin kuin mahdolliset alavaihtoehdot esitetään selkeästi. Nyt esitetyt vaihtoehdot ovat sinällään selkeitä ja realistisia.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niiden edellyttämät päätökset

Arviointiohjelmassa on käsitelty kaivoslain mukaiset valtaukset ja kaivosoikeudet omana kappaleenaan. Kaivostoimintaan liittyvää lainsäädäntöä on käyty laajasti läpi. Keskeisimpiä lupia ja niiden myöntämisperusteita on avattu selkeästi, mikä auttaa lukijaa ymmärtämään vaikutusarvioinnin ja luvituksen välisen yhteyden sekä luvituksen tarkoituksen. Lisäksi on esitetty muutamia nykyistä toimintaa koskevia ympäristölain ja vesilain mukaisia lupia, joista tosin osa on muutoksenhaun alla eivätkä siten lainvoimaisia. Selostukseen tulee luonnollisesti käydä lupatilanne (korkeamman asteen päätökset mukaan luettuna) ja luvantarpeet läpi sekä täydentää ja päivittää tilanne. Luvantarpeiden laajempi tarkastelu selostuksessa voisi myös olla hyödyllistä, koska huolimatta siitä, että lainsäädäntö koskee toimintaa, se ei välttämättä tarvitse tietyn lain mukaista erillistä lupaa, mikäli kynnys luvantarpeelle ei ylity.

Kaavoitus

Ohjelmassa on esitetty alueen maankäyttöä ja kaavoitusta. Lapin liiton lausunnossa on esitetty korjauksia ja tarkennuksia kaavoituksen osalta. Ohjelmassa on todettu rakentamisen edellyttävän vaihtoehtoisesti joko

suunnittelutarveratkaisua tai asemakaavan laatimista ennen rakennusluvan myöntämistä ja tarkasteltu näiden vaihtoehtojen edellytyksiä lainsäädännön mukaan. Yhteysviranomaisen kehottaa hankkeesta vastaavaa neuvottelemaan kunnan ja Lapin ELY-keskuksen kanssa kaavoitustarpeesta. Tällöin myös tarvittavien menettelyjen sovittaminen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kanssa on mahdollista tarkistaa.

Kaavoitusta on käsitelty myös ohjelman vaikutusten arviointiosassa. Tältä osin yhteysviranomaisen toteaa, että kaavoitus ei ole arvioitava vaikutus vaan hankkeen toteuttamiseksi mahdollisesti tarvittava laissa säädetty menettely.

Arviointimenettelyn sovittaminen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Ohjelmassa ei ole tarkasteltu arviointimenettelyn sovittamista muiden lakien mukaisiin menettelyihin. Yhteensovittavista menettelyistä voi tulla kysymykseen lähinnä mahdollinen kaavoitusmenettely, johon on viitattu edellisessä kappaleessa.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin ja suunnitelmiin

Ohjelmassa on käsitelty valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, Lapin maakuntasuunnitelmaa, kansallista mineraalistrategiaa, Tunturi-Lapin maakuntakaavaa ja muita tiedossa olevia kaivoshankkeita. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ei ole hanke, joten se tulee käsitellä tavoiteosiossa.

Keskeisimmät hankkeet ja suunnitelmat onkin tunnistettu. Lausunnoissa on tullut esille joitakin suunnitelmia ym., joiden merkitystä hankkeen kannalta on hyvä pohtia. Muita mainittavia on esimerkiksi Valtioneuvoston vahvistamat vesienhoitosuunnitelmat.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Arviointiohjelmassa on tarkastelu valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ja niiden Kittilän kaivosta koskevia tavoitteita on tunnistettu. YVA-selostuksessa vaihtoehtoja suhteessa näihin tulee tarkastella. Valtion viranomaisten on toiminnassaan otettava valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet huomioon, edistettävä niiden toteuttamista ja arvioitava toimenpiteidensä vaikutuksia alueiden käytön kannalta (MRL 24.1 §). Näin ollen valtion viranomaisten on otettava kantaa mm. antaessaan lausuntoja alueidenkäyttöön vaikuttavista ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä olevista hankkeista valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta.

Ympäristön nykytila ja sitä koskevat selvitykset

Hankealueen nykytilan kuvaukseen on ollut käytössä varsin monipuolinen ja kattava aineisto sekä aikaisemmista selvityksistä kuin kaivoksen rakennus- ja toiminnan aloittamisvaiheen tarkkailuista. Nykytilan kuvauksessa tietoja on käytetty monipuolisesti hyväksi.

On kuitenkin huomattava, että monet tarkkailuista on tehty kaivoksen rakennusvaiheen aikana, tai toiminnan vasta käynnistyttyä (prosessijätevesien johtaminen vesistöön aloitettiin vasta maaliskuussa 2010). Niiden tulokset eivät siis kuvaa kaikilta osin toiminnan aikaista

tilaa tai toiminnan aiheuttamia vaikutuksia nykyisenkään toiminnan osalta. Osa aineistosta on myös jo hieman vanhentuneita. Näihin seikkoihin on kiinnitetty huomiota myös annetuissa lausunnoissa. Mikäli uusia selvityksiä ei arviointimenettelyn aikana toteuteta, arvioinnissa on esitettävä selkeästi, miten tämä on otettu huomioon ja mitä riskejä tällä on jo nykytilan kuvauksen kannalta. Vaikutusten arvioinnissa tämä tulee ottaa huomioon mukaanlukien vaihtoehto 0 tai 0+.

Ympäristövaikutukset ja niiden arviointi

Lähtökohtaisesti ohjelmassa esitetty vaikutusten arviointi on monipuolista. Se että monet arvioinnin pohjana käytettävistä tarkkailuista on tehty kaivoksen rakennusvaiheen aikana tai toiminnan vasta käynnistyttyä, edellyttää tulosten kriittistä tarkastelua jotta nykyisen toiminnan vaikutuksia voitaisiin todella arvioida erityisesti pitkäaikaisten vaikutusten osalta. (Katso myös edellä Ympäristön nykytila).

Vesistövaikutukset, kalasto

Hankkeen pintavesiin kohdistuvien vaikutusten arviointia on kuvattu monipuolisesti. Varsinkin erikoistilanteet (altaiden ylivuodot, kemikaalionnettomuudet ym.) on otettu ohjelmassa poikkeuksellisen hyvin huomioon. Vesistövaikutukset korostuvatkin hankkeen tilanteessa, jossa ne ovat eri syistä olleet suurempia kuin kaivoksen suunnitteluvaiheessa on arvioitu. Kalaston osalta on syytä ottaa huomioon lausunnoissa esitetty.

Vuosien 2010 ja 2011 tulokset ovat erittäin tärkeitä ympäristövaikutusten arvioinnin kannalta, sillä kaivoksen rakennusvaiheen ja toimintavaiheen vaikutukset näkyvät viiveellä varsinkin eliöstössä. Ympäristövaikutusten arvioinnin toteutuksessa tulee siksi täydentää ja käyttää uusimpia mahdollisia tietoja.

Ohjelma on pääosin riittävä pintavesiä ajatellen, eritoten mikäli kuluvan vuoden seurannan tulokset saadaan mukaan ympäristövaikutusten arviointiin. Vedenlaadun ja pohjaeläimistön osalta aineisto täydentyisi 2011 näytteenotoin. Myös piileväseuranta ja sähkökalastus on syytä toteuttaa kenttäkaudella 2011 lisääntyneen kuorman ja kohonneiden ainepitoisuuksien vaikutusten arvioinnin luotettavuuden parantamiseksi. Mikäli YVA-menettely aiotaan toteuttaa ohjelmassa esitetyllä aikataululla, vuoden 2011 kenttäkauden tuloksia ei pystytä ottamaan huomioon. Tällöin arvioinnin epävarmuuteen ja riskien arviointiin tulee kiinnittää erityistä huomiota ja esittää selostuksessa lisäksi miten ja millä aikataululla arvioinnin tarkistamiseksi toimitaan.

Maa- ja kallioperä ja pohjavedet

Keskeiset maaperään ja pohjavesiin kohdistuvat vaikutukset ja riskit on tunnistettu.

Kasvillisuus, eläimistö ja luonnon monimuotoisuus

Lähtökohtaisesti ohjelmassa esitettyä arviointia voi pitää riittävänä, kunhan aineiston riittävyys otetaan huomioon. Tämä tulee ottaa huomioon ritysiei mikäli toiminnassa jooudutaan ottamaan käyttöön uusia jäte/allasalueita.

Luonnonsuojelualueet, Natura 2000

Luonnonsuojelualueita koskevaa arviointia voi pitää riittävänä.

Ohjelmassa esitetty Natura -tarveharkinta hankkeen vaikutuksista Loukisen latvasuot -nimiseen Natura 2000 -verkostoon kuuluvaan alueeseen on riittävä eikä se vaadi luonnonsuojelulain 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun arviointi- ja lausuntomenettelyn suorittamista.

Yhdyskuntarakenne, rakennukset, maisema, kulttuurperintö

Esitettyä suunnitelmaa arvioinnille voi pitää hankkeen luonne huomioiden riittävänä.

Liikenne

Arviointiohjelman mukaan suunnitellun kaivoksen laajennuksen aiheuttamia liikenteen vaikutuksia arvioidaan mm. liikennemäärien kehityksen, liikenneturvallisuuden sekä nykyisten liikenneväylien soveltuvuuden kannalta.

Arvioinnissa tulisi lisäksi tarkastella erityisesti kuljetusreitin soveltuvuutta vaarallisten aineiden kuljetuksiin, mahdollisia tiestön varren riskikohteita, kuljetusten ajankohtaa sekä tiestön kunnossapitotasoa. Liikenneselvityksen tulisi sisältää myös mahdollisten kaivosliikenteestä aiheutuvien haittavaikutusten lieventämismahdollisuuksien tarkastelun.

Porotalouden osalta liikenteen erityisikysmykset tulee myös huomioida riittävällä tavalla.

Kaivoksen toimintaan liittyvien räjähdystöiden vaikutukset maantien 9552 liikenteeseen tulee myös kuvata arviointiselostuksessa.

Melu ja tärinä

Ohjelmassa on arvioitu alustavasti eri vaihtoehtojen vaikutusta meluun ja tärinään. Arviointia tehdään pääasiassa melumallin ja tehtyjen mittausten avulla. Näihin liittyvistä haitoista on mainittu erityisesti annetuissa lausunnoissa ja mielipiteissä. Yhteysviranomaisen pyytää kiinnittämään erityistä huomiota näiden haittojen arvioimisen ja vähentämismahdollisuuksiin.

Ihmisten terveys, elinolot ja viihtyvyys

Sosiaalisten vaikutusten arviointi on kuvattu ohjelmassa hyvin ja se on monipuolista. Ihmisten terveyteen liittyviä vaikutuksia arvioidaan monissa eri osioissa. Terveysteen liittyviä seikkoja on tullut esille myös monissa lausunnoissa. Sekä alueen asukkaiden että kaivoksen työntekijöiden terveyteen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä (mm. pöly, melu, tärinä, hengitysilman laatu, ravinto jne.) on hyvä koota omaksi kokonaisuudeksi arviointiselostuksessa.

Porotalous

Ohjelmassa on esitetty vaikutukset porotalouteen tarkasteltavaksi, mutta tarkastelun sisällön kuvaus on jäänyt suppeaksi. Porotalouteen liittyviä seikkoja on käsitelty laajasti annetuissa lausunnoissa. Porotalous on alueella merkittävä perinteinen elinkeino, ja siihen kohdistuvien vaikutusten arvioiminen ja vaikutusten ehkäiseminen on tärkeää. Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan hankkeesta vastaava onkin tähän sitoutunut.

Vaikutusalueen raja Ohjelmassa esitetty tarkasteltavan vaikutusalueen rajaukset, ja todettu että selvitysalueita tullaan tarvittaessa laajentamaan arviointityön aikana, mikäli vaikutusten havaitaan ulottuvan alustavaa arviota laajemmalle. Vaikutusalueita ei kuitenkaan ole esitetty kartalla, mikä olisi helpottanut suunnittelun alueen hahmottamista. Yhteysviranomaisen katsoo esitetyn alustavan arvion perustelluksi ja linjauksen tarkastelun laajentamisesta tarvittaessa riittäväksi näkökulmaksi, edellyttäen että myös lausunnoissa esille tuodut seikat huomioidaan.

Suunnitelma osallistumisen järjestämiseksi

Ohjelmassa on esitetty suunnitelma osallistumisesta ja tiedottamisesta, sisältäen ohjausryhmän, eri teemaisia pienryhmiä, lakisääteiset kuulusmenettelyt, tiedotus- ja keskustelutilaisuudet, lakisääteiset lausunnot sekä muun osallistumisen ja tiedottamisen. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin kuvaksessa käsitellään ryhmien lisäksi Internet-pohjaista kyselyä ja henkilökohtaisia haastatteluja.

Osallistumissuunnitelma on kattava ja monipuolinen. Lisäksi jo ohjelman luonnosvaiheessa on pyritty saamaan laajasti kommentteja arvioinnissa huomioitavista asioista. Pienryhmät on kutsuttu kokoon heti alkuvaiheessa, ja hankkeesta vastaavalla on ollut halukkuutta keskustella alueen asukkaiden ja toimijoiden kanssa. Tätä yhteysviranomaisen pitää hyvänä, ja kannustaa jatkamaan vuorovaikutteista toimintaa.

Haittojen ehkäisy ja lieventäminen

Ohjelmassa on kuvattu haittojen ehkäisymahdollisuuksien ja haittavaikutusten rajoittamisen tarkastelua lyhyesti. Alkaneessa kaivostoiminnassa mm. vesistökuormitus on ollut eri syistä johtuen suunnitteluvaiheessa arvioitua selkeästi suurempaa. Mm. hankkeelle myönnettyissä ympäristöluvista on edellytetty lisäselvityksiä ja toimia kuormituksen vähentämiseksi. Kaivoksella tulee myös ottaa BAT ja BEP -periaatteet huomioon koko toiminnassa.

Usein YVA-selostuksissa haitallisten vaikutusten ehkäisyä ja lieventämistä on tarkasteltu varsin yleisellä tasolla. Tässä arviointimenettelyssä niiden merkitys korostuu, sillä nykyisen toiminnan haittavaikutuksia on ollut selkeästi havaittavissa. Yhteysviranomaisen edellyttääkin, että arviointimenettelyssä haitallisten vaikutusten ehkäisyn ja lieventämisen tarkasteluun käytetään voimavaroja ja arviointiselostuksessa esitetään selkeät toimenpiteet ja aikataulu niiden toteuttamiselle. Hankkeesta vastaavan tulee toimia jatkuvasti aktiivisesti ensisijaisesti haitallisten vaikutusten estämiseksi ja lieventämiseksi sekä tarvittaessa kompensoimiseksi. Yhtiöllä on yhteysviranomaisen käsityksen mukaan ollut aktiivinen ote tähän aikaisemminkin.

Aikataulu

Ohjelmassa esitetty aikataulu on tiukka. On selvää, ettei se mahdollista mm. vuoden 2011 biologisten selvitysten tulosten huomioimista arviointiselostuksessa. Menettelyn aikana on hyvä harkita olemassa olevan aineiston riittävyys arviointiin, perustella se huolellisesti selostukseen ja tarvittaessa harkita aikataulun pidentämistä. Mikäli aikataulun muutokset eivät ole mahdollisia, tulee miettiä miten uudet

aineistot voitaisiin huomioida esimerkiksi tehtyjen arvioiden tarkistamisessa tai muulla sopivalla tavalla.

Raportointi

Arviointiohjelma on selkeä ja jäsennelty. Teksti on hyvää ja esitetyt kuvat selkeitä. Arviointiselostuksessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että arviointimenettelyn aikana esille nousseisiin kysymyksiin vastataan selkeästi. Merkittäviä virheitä ei oltu havaittu. Yhteenveto arvioitavista ympäristövaikutuksista oli jäänyt tekemättä, ja otsikon alla oli kalataloudellisten vaikutusten arviointiin liittyvää asiaa.

Vaihtoehtojen vertailu

Vaihtoehtojen vertailu on tarkoitus tehdä asiantuntija-arviona kvalitatiivisesti taulukkotarkasteluna ja sanallisella arvioinnilla. Käytetty menetelmät ja perustelut tulee avata selostuksessa hyvin ja kiinnittää huomiota vertailun läpinäkyvyyteen ja havainnollisuuteen.

Johtopäätökset

Arviointiohjelma kattaa keskeiset YVA-menettelyssä selvitettävät asiat. Ohjelma antaa hyvän pohjan jatkotyölle edellyttäen, että esille tulleet täydennystarpeet otetaan mahdollisimman pitkälle huomioon. Erityisesti täydennystarpeet koskevat porotaloutta.

Monin osin ohjelmassa on myös avoimeksi jääneitä osia, joiden kerrotaan tarkentuvan suunnittelun edetessä arviointimenettelyn aikana. Näiden kuvaamiseen selostuksessa samoin kuin vuorovaikutuksen riittävään varmistamiseen tulee kiinnittää huomiota.

Haitallisten vaikutusten vähentämis- ja lieventämismahdollisuuksien tarkastelu on keskeistä tässä hankkeessa.

Hankkeessa on lähdetty aktiivisesti ja avoimesti keskustelemaan alueen asukkaiden ja toimijoiden kanssa, mikä antaa hyvän mahdollisuuden toimivien ratkaisujen löytämiseen.

Lausunnon nähtävilläolo

Menettelyn aikana saadut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen arkistossa. Niistä on toimitettu hankkeesta vastaavalle sähköiset kopiot. Yheysvianomaisen lausunto on nähtävillä koko arviointimenettelyn ajan Kittilän kunnassa ja Lapin ELY-keskuksessa. Siihen voi tutustua myös Kittilän kunnankirjastossa, sekä internetissä www.ely-keskus.fi/lappi > Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > Vireillä olevat hankkeet > Luonnonvarojen otto ja käsittely > Agnico-Eagle Finland, Kittilän kaivoksen laajennus, Kittilä.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet ylitarkastaja Liinu Törvi (Natura), biologi Petri Liljaniemi (vesistö, vesieliöstö) ja hydrogeologi Heikki Hautala (pohjavedet), ylitarkastaja Leena Ruokanen (kaavoitus) ja ympäristövastaava Eira Järviluoma (liikenne).

Ympäristönsuojelun osaston
päällikkö

Tiina Kämäräinen

Ylitarkastaja

Eira Luokkanen

SUORITEMAKSU 4800 €

Maksun määräytyminen

Asia on tullut vireille vuonna 2010. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksullisista suoritteista annetun asetuksen (1097/2009) mukaan YVA-laissa tarkoitetusta arviointiohjelmasta annettavan yhteysviranomaisen lausunnon maksu yhden kunnan alueelle on 4800 euroa.

LIITTEET Maksua koskeva muutoksenhakuohje hankkeesta vastaavalle

TIEDOKSI YVA-konsultti
Lausunnon antaneet ja mielipiteen esittäneet
Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus